

اداره خانه

باب عالی جاده سنده دائرة مخصوصه

آبونه سرائطی

ممالك عثمانیه ده سنه لکی (۶۵)، التي
آیلغی (۳۵) غروشدر. ممالك اجنبیه ده
سنه لکی (۱۷)، آلتی آیلغی (۹) فرانقدر،
[ایضاحات: نسخہ سی الی پاره، آلتی
آیلغی بر جلد، هر جلد ۲۶ نسخہ در.]

اخطارات

§ آبونه بدلی پشیندر.
§ آدرس تبدیلنده قرق پاره لك
پول کوندرملی در.
§ مسلكه موافق آثار مع المصنویه
قبول اولنور. درج ایدیلمه یازیلر
اعاده اولونماز.

اخطارات

رساله مزون آلندیغی کوسترلك شرطیه
بتون یازیلر ه هانکی بر غزته طرفندن
اقتباس اولونه بیلیر.

§

مکتوبلرک، امضالرک واضح و اوقوناقلی
اولمسی و آبونه صره نومروسنی محتوی
بولونمسی؛

§

ممالك اجنبیه ایچون آبونه اولانلرک
آدرس لرینک فرانسزجه سی ده یازلمسی؛

§

پاره کوندردلیکی زمان نهیه دائر اولدیغنک
واضحاً بیلدیرلمسی رجا اولنور.

۱۳۳۰

هرهانکی بر لسانده وارد اولان کلام ایکی قسم در . بر قسمی
نصوص در، معنای غایت آچیق در؛ کندیسند قطعیاً اجمال، ایهام
یوق در. هیچ ایضاح و تفسیر محتاج اولنقسزین متکلمک اوندن مرادی
نه اولدینی سهیل بر صورتده اکلایشیلیر. بر قسم کلام واردرکه: اولنر
لباس اجمال و ابهامی بوروندرک کلیرلر، یاخود مجاز و کنایه طریقیله
وارد اولورلر، بو جهته بشقه لرینده بکزه دکلرندن کندیلرندن
مقصود اولان معنای کیزی قالیرده او معنای مقصوده بی هر کس اکلایه ماز.
بلکه او معنای مقصوده بی انجیق، او کلام مشته، یاخود کلام متشابه
هانکی علمده کلش ایسه او علمی، و او کلام متشابهک وارد اولدینی
لسانک مفرداتی، تراکینی، اسالیبی رسوخ درجه سنده عالم اولان
ذوات اکلایه بیلیر. حتی یالکز او لسانی، او علمی بیلیمکده
کافی دکل در؛ بونکله برابر او علم، او موضوع ایچون اولان اصطلاحات
مخصوصه بی ده بیلیمیدر، که فروعی اصوله رد، ابنیانی تولد
ایتدکلری امهاته الحاق ایتک ذهنته قولای کلسین.

شمدی بونی بر مثال ایله ایضاح ایدلم. مثلاً: نحو یون عندنده
« فعل » لفظنک معنای شودر: « اللفظ الذي يدل على معنى مستقل
بالفهم مقترن باحد الازمنة الثلاثة = فعل، اوج زمانک بریسنه مقارن،
باشلی باشنه آکلایشیلان بر معنایه دلالت ایدن لفظدر » فعل لفظی
نحو یون عندنده بو معنایه کلدیکی کبی، بعضاً معنای لغویسی اولان
« حدث » معناسنده اطلاق اولنور. بناءً علیه بر کیسه اصطلاحات
نحویه بی، کذلک لغتی بیلیمه جک اولورسه او لسانده - نحو یون
لسانده - کورمش اولدینی « فعل » لفظندن مقصود نه اولدینی
اکلامق خصوصنده ضالته قایلر؛ اوندن نه معنا مراد اولدینی
اکلایه ماز. فقط او علمده، او لسانده ملکه ورسوخ صاحبی اولانلر
او کلامی فنک قواعد عمومیه سنه منطبق اولان شیئه صرف ایدرک او
کلامدن مقصود اولان معنای اکلایه کوجک چکملر؛ او خصوصده
ضالته قالمالر.

بومقاله نکل بالاسنده ذکر ایتش اولدینغز آیت کریمه کوستریورکه:
قرآن کریمده بر طاقم آیات محکمت وار؛ اولنری اکلامق خصوصنده
عقل قطعیاً شاماز، طوغریدن طوغرییه اولنرک معناسنی اکلار؛
اولنر، کتاب کریمک، دین مبینک اصلی در؛ متشابهات نامی ویریلن
سائر آیتلرده اصل دین اولان محکمت رجوع ایدر، اولنرک اوزرینه
حمل اولنورلر. ایشته قرآن کریمده وارد اولان محکمتدن بریسی ذات
جناب اقدس حضرتلرینک تنزیمی، هیچ بر شیئه بکزه مدیکی حقتده
وارد اولان « لیس کنله شیء »، « سبحان ربك رب العزة عما
یصفون » آیت کریمه لری در. آتیده کی آیت کریمه ده محکم ایله متشابهک هر
ایکیسنی جامع اولان آیات (الهییه) دن در: « وما قدروا الله حق قدره
والارض جميعا قبضته يوم القيامة والسموات مطويات بيمينه سبحانه وتعالى
عما یشرکون ».

جلد لرینه بیله آجیایه رق؛ کندی الیه الی بیکدن زیاده کتاب یاقتش
اولدینغی سویلور ۱؟ . . .

مدهش یاغینلردن، بی امان تخریبلردن قورتیلهرق صوک
عصره قدر انتقال ایدم بیلن آثار فنیة اسلامییه بو کون مع التاسف
حقیقی وارثلرینک آلرنده بولنیورلر. سفیه وقدر ناشناس
وارثلر کبی قیمتلرینی تقدیر و محافظه ایدم مدی؛ مز یوز بیکلرجه
خزائن عرفان، بو کون آوروپا کتبخانه لرینی تزین ایتمکده در.
فرانسه ده پارس، اسپانیاده اسکوریال، آلمانیاده لاید، انکلترده
اوقسفورد، آوستریاده ویانه کتبخانه لرله آوروپانک سائر بلادنده کی
مؤسسات علمیله، بویکی آثار عالیة اسلامییه بقایاسیله مالاملدر.
شرق کتبخانه لرنده قاله بیلیمش اولان قیمتدار کتابلرده یوزلرجه
لیرالر فدا ایدلک صورتیه بولندقلری محللردن آشیریلهرق
آوروپا کتبخانه لرینه کورتورلمکده در. قیمتی تقدیر و محافظه
ایدیله مین موروثاتک بهمه حال بر کون قدر شناس الله کیمسی امور
طبیعیه دندر. منصفانه دوشونیلورسه بو خصوصده شایان توبیخ و نفرت
اولان آوروپالیر دکل، میراثلرینی حسن محافظه یه اعتنا ایله اولنردن
استفاده ایتمک چالیشمیان شرقلردر! . . .

م . شمس الدین

عقائد اسلامییه

محکم و متشابه: [۱]

بسم الله الرحمن الرحيم . « هو الذي انزل عليك الكتاب منه آيات
محكمات هن ام الكتاب و اخر متشابهات فاما الذين في قلوبهم زيغ
فيتبعون ما تشابه منه ابتغاء الفتنة و ابتغاء تأويله وما يعلم تأويله الا الله
والراسخون في العلم يقولون آمنابه كل من عند ربنا وما يذكر الا اولو
الا الباب . » [۲]

[۱] متشابهات حقتده سلف و خلف مذهبلرینه دائر لازمکن تفصیلات
مهیه، امام غزالی نکل بویاده کی تحقیقات عمیقسه کیلجک هفته آیری بر مقاله
اولارق بیان ایدیلهرکده در.

[۲] بو آیت کریمه مذکور اولان « والراسخون » لفظی سلف صالحینه
کوره ابتدای کلام در؛ « الله » لفظه جلالی اوزرینه معطوف دکلدر.
بناءً علیه سلف صالحینه کوره آیتک معنای شودر: « یا محمد! الله، اوزات اجل
واعلادرکه: سکا کتاب کریمی انزال ایتدی؛ او کتابک بر طاقی آیات محکمت
درکه آنلرام کتاب در. بر طاقی ده متشابهاتدر. اما قلیلرنده حقدن زیاده باطله
میلی اولانلر، فتنه و تأویل فاسد طلبیه قرآندن - (محکماتی بر اقرارلرده) متشابه
اولانه تباع ایدرلر؛ متشابهک تأویلی ایسه اللهدن بشقه سی بیلیمز. علمده
راسخ و متمکن اولانلردیرلرکه: بز اکا ایمان ایتدک؛ قرآنده محکم و متشابه نه وارسه
هیسی ربمز طرفندن در؛ ارباب عقولدن بشقه سی تذکر و تعقلی ایدم مز
متأخرین علما، « والراسخون » لفظی لفظه جلاله اوزرینه عطف ایتدکلرندن
آنلره کوره، آل آیت کریمه شویله اولور: « متشابهک تأویلی الله تعالی حضرتلرندن،
برده علمده راسخ اولانلردن بشقه سی بیلیمز . . . »

۲۵ — سلف و خلفك متشابهاتره کی مذهبیری :

شمی ذکر ایتدی کمز شیدن آکلا شیلدی که: متشابهات ایکی قسم در؛ بر قسمی هم انسانلره هم ده جناب الله (جل جلاله) اطلاق ونسبت ایدیلن صفات، شئون و اشیا در. اوت، انسانلره اطلاق ایدیلن — مثلاً: سمع، بصر، ید، فوق... کی — بر طاقم صفات وارد که جناب حق ده اطلاق اولیور. صوکره — مبايعه، انفاق... کی — ینه انسانلره نسبت ایدیلن بعض شئون و ارکه جناب باری یه ده نسبت ایدلکده در. ایشته متشابهاتک بر قسمی بونلردر !

ایکنجی قسم ده « عالم غیب » ک احواله دائر مذکور اولان شیلدر که جناب حق، اونلرک بعضی عالم شهادتده؛ کوردیکمز بوعالمده؛ بر نظیری اولارق، دیگر بعضی ده هیچ نظیر و شبیهی اولمارق خلق ایتمش در. بوکی اشیا به ایمان ایدوب اینانق، غیبه ایمان ایتک در. بوايسه هر « دین » ک اساسی، رکن اصیلی در. اوت، هر دینده بو، معیار یقین در. شوقدر و ارکه: دیانت اسلامیه ده، ایمان عقلک حکمنه منقاد اولماق شرط در. بناء علیه عقلک، استحاله و محال اولمسی ایله حکم ایتدیکی شیئه هیچ بر فرد ایمان ایله مکلف دکل در. بلکه ظاهر شریعتدن عقله مخالف اولارق بولنان شیلری تأویل ایدوب اونی عقله تطبیق و توفیق ایتک واجب در. اسلامیتلری ایله اقتضار اولنان مسلمانلر، دینک اصول اساسیه سی براهین عقلیه ایله مؤید اولوب دینده وارد اولان سائر شیلرکده او براهینه رد ایدیله جکنه، هر خصوصده براهین عقلیه معیار قیله جفنه اجماع و اتفاق ایتشلردر.

اهل توحیدک السنه و کتابلرنده اشتهار ایتدیکی وجهه صفات الهیه دایر وارد اولان آیات و احادیث متشابهه حقنده مسلمانلر ایکی مذهبه آیرلشلردر: مذهب سلف، مذهب خلف.

۱ — سلف مذهبی: متشابهاتک ظاهرینه ایمان ایله برابر اوظاهرک ایهام ایتدیکی، عقلا محال اولان تشبیه دن جناب واجب اقدس حضرتلری تنزیه ایتک. بونلر دیورکه: جناب حقه نسبت ایدیلن الدن، صاغ و صولدن، عرش اوزرینه اوتورمقدن، ودها بونلره مماثل اولان شیلردن مقصود اولان معنایی آنجق جناب الله بیلیر. ایشته بو مذهبه — سلف مذهبه — علما، مذهب تفویض نامی ویریور، واسلم اولان مذهبه ده بودر دیورلر.

۲ — خلف مذهبی: بو مذهبه سلوک ایدنلر بو بایده وارد اولان کلماتی اسالیب لغتک مقتضاسی اولان مجاز، کنایه طریقلریله تأویل ایدرک او کلماتی قواعد تنزیه (تنزیه باری حقنده وارد اولان نقوله) موافق اولان بر وجه، بر صورت اوزرینه تخریج ایدیورلر؛ نقل ایله عقل یینی توفیق ایدیورلر؛ بونلرک مذهبه علما، مذهب تأویل نامی ویریور، اعلم و احکم اولان ده بودر دیورلر. [۴]

[۴] مؤلف، حکمت تشریع نامنده کی اثرنده بوجهته عائد مهم ایضاحات

ویرمش درکه بالاخره اونندن ده بحث ایدیه جکنر.

شونلرده آیات متشابهاتدن در: « ان الذين يباعدونك انما يباعدون الله يدالله فوق ايديهم »، « بل يدها مبسوطان ينفق كيف يشاء »، « يخافون ربهم من فوقهم »، « وهو القاهر فوق عباده »، « الرحمن على العرش استوى ».

بوکی متشابهاتدن اولان آیات کریمه قرآن عظیمک بر قسمنه اینانوبده دیگر بر قسمنه کافر اولان کیمسه لری، یالکمز هوالرینه اتباع ایدیه رک بلاعلم انسانلری اضلال ایدن اهل زین و تأویلی صابیتوردی: بونلرک بر قسمی تجسیمه، دیگر بر قسمی ده حلول مذهبه ذاهب اولیورلر، جناب حقلک — حاشا — جسم، یا خود اجسامه حلول ایتدیکنه قائل اولیورلردی؛ بوعادای فاسدلری ده متشابهات ایله اثبانه قیام ایدیورلردی. « افتراء على الله قدضلوا وما كانوا مهتدين »

جهنم حقنده — مثلاً — وارد اولان آیتلرکی کندیلریله عالم غیب دن خبر ویریلن بعض آیتلرده متشابهات دن در: « عليها تسعة عشر »، « ان شجرة الزقوم طعام الاثيم كالمهل يغلي في البطون » بعض علما دیورکه: جنت، جهنم؛ بونلرک اشکالی، ایچلرنده اولان شیلر، كذلك سائر امور قیامته، ملائکه، جن و شیطاين، کولرک یدی قات اولمسی، عرش، کرسی کی عالم غیبه دائر قرآن کریمده نه قدر آیت وارد اولمش ایسه بونلرک هپسی ده متشابهاتدن در. چونکه بو، بونلرک امثالی شیلرک کنه و حقیقتی الله دن بشقه کیمسه بیامز. بعضاً بوکی شیلرک تأویلی علمده رسوخ بولانلرده بیایرلر.

قرآنده وارد اولان متشابهات ایله پک چوق کیمسه لر فتنیه دوشدکری کی، اونلری بلاعلم تأویل ایتک ایله ده ناسی فتنیه دوشوردیلر. حتی اوقدرکه: متشابهاتی آکلامق خصوصنده یولدن چیقارمق ضلالتده قالانلر، صفات الهیه حقنده وارد اولان آیتلر ایله کندیلری ضلالتده دوشورلردن ده اچوق در. « باطنیه » طائفه سنک تاریخنه، علی الخصوص مصرده کی « عبیدیین » ک، بوعصرده میدان آلان « بابیین »، « بهائیین » ک دعائنه؛ پروباغاندا حیلرینه؛ واقف اولانلر ایچون بزم بوراده اجمالاً سویلدی کمز شیلرک تفصیلی پک واضح بر صورتده تبیین ایدر. [۳]

[۳] بو عصرده بین المسلمین ظهور ایدن بدعتک اک بیوکی (بابیه، بهائیه) فتنه لری در. چونکه بر طاقم غافلرک توهم ایتدکری وجهه بونلر بر مذهب جدید دکل، بلکه بر دین جدید احداث ایتشلردر. بونلرک اساس مذهبیری « بهاء الدین » ایرائینک سمان نزولنه اهل کتابک منتظر اولدینی مسیح بن مریم تعیر ایدیلن روح اعظم اولدینی، حتی « هل ينظرون الا ان تأتيهم الله في ظلل من الغمام والملائكة » آیت کریمه سنده موعوده اولدینی اعتقاد ایتک در. مع مافیه بونلرک ادعا ایتدکری دین، اسلامیتدن زیاده مسیحیته یقین در. بو مفسدلر، ایجاد ایتدکری دین جدیدی اولجه کزلی اولارق پروباغانده لر پایبورلردی. بالاخره « الدر الهیه » عنوانیه کتابلری ده طبع اولندی. اساس اعتقادلرینی تشکیل ایدن او کابده، قرآنک بلاغت و فصاحت جهتدن معجز اولدینی انکار ایدلیدیکی کی، آیات قرآنییه ده کنندی بدعت و ضلالتلرینه منطبق اولاجق صورتده تأویل ایتکده درلر. بونک مسلمانلر اوزرینه ایقاع ایدیه جکی فتن و فساد، بالطبع بر خریستان طرفندن اسلامیت علیه یازیلان مفتیاتدن دها زیاده در؛ چونکه ایچریسی محرف، مؤلرچوق آیات قرآنییه ایله مملو اولدینی کی مؤلفنک اسمی ده اسلام در. بونلرک اساس دینلرینی تشکیل ایدن ایکی کتابدها وارد که اونلرده (البیان) ایله، (الکتاب الاقدس) در. الله امت اسلامیه یی بونلرک فساددن محافظه ایلسین !

کنندیسند اختلاف ائمه مک واجب الان برشی وارکه اوده : بو
کبی آیات کریمه لر قطعاً عبث، فائده سز اولارق کوندرمه مشدر ؛ برده
بونلر، عقول بشرک فوقنده ، اونلرک اکلايه بيلملى غير قابل ده
دکل در . بلکه بو آیت کریمه لر کلام عربده کی اسلوب اوزرینه
کلش در . نه حاجت ! بو مشاهاتک فائده سی اولارق هیچ برشی اولمه
یالکز شو کافیدر : بو آیات کریمه « ارواح » اوزرینه - اونلری
رجس دن تطهیر ایله عالم اقدسه جذب ایده جک - خشیت الهیه، عظمت
سبحانیه به قوه ایمان افاضه ایدیور؛ سلیقه عربیه، عقیده صحیحه مرضیه
صاحبی اولان کیمسه لر « وما قدروا الله حق قدره والارض جیما قبضته
يوم القيامة » آیت کریمه سنی اوقیوب ، یاخود ایشیتدیکی کبی عظمت
الهیه نک هر طرفی محیط اولدیغنی، دنیا و مافیها و کانسبتله ذره بیله حائر اهمیت
اولمادیغنی ا کلام قدسه قدر کو جک بیله چکمز . ایسترسه او کیمسه، اللهک ده
(جل جلاله) بزم المزه مشابه اولمیان برالی، بریمینی اولدیغنی ؛ یراوزرینه قبض،
سمواتی طی ایدوب درمک او الک، او یمینک وظیفه سندن اولدیغنی
بلا تشبیه و لاتمثیل اعتقاد ایتسون : ایسترسه بو کلامک عظمت الهیه یی
تمثیل ایتدیکنی ، او کونده عوالم علویه و سفلیه نک شتونی ایله یالکز
ذات باری انفراد ایدرک بشقه سی ایچون قطعاً برایش ، برکسب، امر
نهی ، ضرر، منفعت کبی شیر اولمادیغنی تمثیل ایچون کلدیکنی اعتقاد
ایتسین . بو آیت، آیت محکمه دن اولان « مالک يوم الدين » قول شریفنک
معناسنده در .

معنائک لباسی اولان عباراتک اختلاف ایتسیله معنای احده آثار ده
وجدانلرده مختلف اولاجغنی ، تأثیر اعتباریله انواع کلامک اک بلیغی،
ضیا و نور اعتباریله اک چوغنی تمثیل طریقله وارد اولان کلام اولدیغنی
هیچ بر فرد انکار ایده مز .

لسان عربک ذوقه واران ، لسانده بوکی تعبیرات اولدیغنی بیان
هر کیمسه - حتی صیداریله - بوکی آیتلری اوقودقلمی زمان، جناب
حق مخلوقاتنه تشبیه ایتک قطعاً خاطر و خیاللرینه بیله کلز . چونکه
لسانده بوکی تعبیراتک وقوعی اکسینک دکل در . مثلاً : شو دآره ،
بو مملکت ، یاخود فلان قبیله فلان کیمسه مک آئنده در ؛ عمرو ، زیدی
یوزوک کبی پارمغه طاقش ؛ ایسته دیکی کبی چوریریور دیرلر . بوندن
بالطبع او مملکتک ، اوقبیله نک ، اودآره نک . . . حقیقه او آدمک آئنده
اولمی لازم کلز . بلکه بو کلام آدمک عظمتی ، قدرتی نفوذنی تمثیل
ایچون سویله نیر .

قرآن کریمده ، احادیث صحیحده وارد اولان بونوع متشابهاندن
مقصد ، نصوص محکمه ایله ، عقل ایله ثابت اولان عقائدی تقریر
اولدیغنی ، جلال و عظمت صفاتلری ذکر ایتمکه نفوس بشریه یی
شروع و قیامدن آلیقویماق ، اونلری صفات جمالیه ایله آجیق و آمین
یرلر . جذب ایتک اولدیغنی ادراک ایدنلر هیچ شبهه یوق که ذکر الهیه یی
دویدقلمی زمان قلبلری خوف الله ایله طرلان ، ذکر الهیه ایله قلبلری
مطمئن اولان مؤمنلر عدادینه داخل در .

هرکیم بو حقیقتی بیلیر ، ملاحظه ایدرسه هیچ بر متشابه اونلی
اشتباهه دوشورمز ؛ ایسترسه متشابهاتی اللهه تفویض ایتسون ، ایسترسه
تأویل ! محققین دن برچوقلمی تصریح ایدیورلرکه : جناب حق
اوزرینه اطلاق اولنان صفات ثبوتیه نک هبسی متشابهاندن در . چونکه
بو ، آنجق سمع ایله معلوم اولاجق شیئه مخصوصدر .

امام غزالی ده تصریح ایدیورکه : « قدرت » لفظی، جناب حقک
کندیسیله ممکناتی ایجاد و اعدام ایتدیکی صفت ایچون مستعاردر .
حال بوکه : بو معنی، واضع لغاتک خاطرینه کلکدن پک یو کسک در ؛ بناء
علیه زده قالدی که بو معنایه دلالت ایتک ایچون لفظ وضع ایتسونده
او لفظ حقیقه او معنا اوزرینه دلالت ایتسون ؛ امام غزالی پک
طوغری سویلیور . چونکه « قدرت » لفظی ، انسانده اولان معنایه
وضع اولمشدر ؛ حال بوکه : انساندن نه ایجاد صادر اولور ، نه ده اعدام .
زیر ایتون حکما و عقلا اتفاق ایدیورلرکه : قدرت بشر آنجق موجودده
تصرف ایدر .

دیگر معنایه اولان متشابهاته کلنجه : احکام عقله ، شریعتده مقرر
اولان اصوله تخالف اولماز . بونکله برابر او بایده نصوص ده قطعی
اولورسه اوفک ظاهری اوزرینه ایمان و تصدیق ایتمکه مکلفز . هر حالده
اونلی اولدیغنی کبی قبول ایتمکه مجبورز . بوکا دأر تفصیلات - انشاء الله -
سمعیات بحثنده کله جک در .

مترجمی

آفسه کبلی احمد صمدی

ترتیب تعمیر و تعمیر

طلبه علومه حرکت فکریه :

اصلاح مدارس طلبی حقنده

بین الطلبة توحید مساعی لزومی

— طلبه علوم آرقداشلمه —

شوصونک کونلرده معروض اولدیغمز فلاکتلر ، پک فجیع حالتلر
دولایسیله دردلریزی ، نقصانلریزی آرزوق حس ایتمکه باشلادق .
بو قدر مراض متنوعه آره سنده غایت مهم اولان اصلاح مدارس
مسئله معتنا بهاسی ده طبیعی اونودولاماز . بونک مطبوعات ستونلرنده ده
موضوع بحث و مناقشه ایدلمکده بولندیغنی مع المسار کورویورز . مع التأسف
بو اویله برشی که وقت و وقت ظهور ایدیور . ولوله لی سوزلر ، برطمطراق
لفظلر ، طنطنه لی سسلر حصوله کتیرد کد نصکره ینه کوشه نسیان و عطاته
چکلیور . نتیجه بر « هیچ » دن عبارت قالیور .

حق کچن سنه بوعبد عاجز طرفندنینه بو صحیفه لرده (مدرسه لر
حالا بریولنه قونمندی) سرلوحه سی آتنده علمای اسلامه خطاباً :
« اکر سز بومدرسه لری اصلاح و اعمار ایله مز ؛ مقتدره متفنین معلملر ،